

Nordmænds evne til at genkende norske dialekter¹

Af Charlotte Gooskens

1. Introduktion

Der findes en stor mængde litteratur om inddelingen af de norske dialekter og om de enkelte dialektområders sproglige kendetegn. Kendskabet til disse kendetegn er også en del af pensum i den videregående skole i Norge (se f.eks. Torp e.a. 1993). Desuden nævnes Norge ofte som et eksempel på et land hvor dialekterne lever i bedste velgående. De fleste mennesker taler en dialekt og bruger den også i alle mulige sociale kontekster (se for eksempel Skjekkeland 1997, Jahr 1990). Det er dog kun i begrænset omfang blevet undersøgt hvor godt nordmænd er i stand til at bruge deres kendskab til og erfaring med de norske dialekter til at høre hvor deres samtalepartner kommer fra. Den specielle norske dialektsituation giver anledning til en forventning om at nordmænd er dygtige til at placere en dialekt geografisk når de hører den.

I denne artikel vil jeg beskrive et eksperiment som er udført med det mål at få et indtryk af hvor godt nordmænd er i stand til at genkende norske dialekter. I eksperimentet deltog lyttergrupper fra 15 forskellige steder i Norge. Deres opgave var at lytte til 15 forskellige dialekter og identificere dem ved at sætte et kryds på et kort over Norge. Resultaterne sættes i perspektiv ved at sammenligne dem med resultater fra lignende eksperimenter i Holland.

2. Materiale

Det var muligt at bruge allerede eksisterende optagelser til undersøgelsen². De 15 dialekter som blev brugt i undersøgelsen er vist på kortet i Figur 1. Dialekterne er spredt over størstedelen af Norge og de repræsenterer også de fleste traditionelle dialektområder.

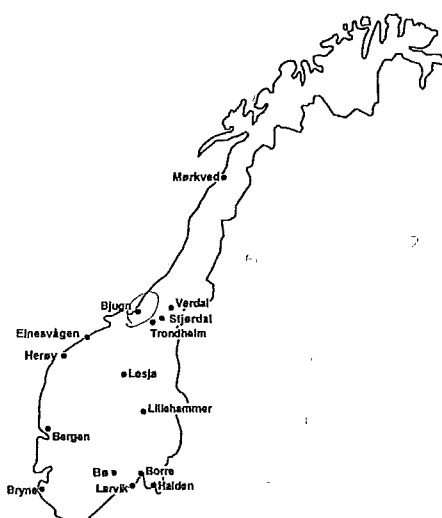
De 15 dialekter er indtalt af personer som behersker de pågældende dialekter godt. De fleste var studerende ved NTNU. Der var 4 mænd og 11 kvinder hvoraf 13 havde udfyldt et spørgeskema om deres baggrund. På baggrund af disse oplysninger ved vi at deres gennemsnitsalder var 31 år, varierende fra 22 til 35 år (undtagen en person som var 66 år). Det var ikke på forhånd blevet testet formelt om de enkelte optagelser var repræsentative for den pågældende dialekt. Man kunne dog gå ud fra at dette var tilfældet eftersom alle dialekttalende havde boet på det sted hvor deres dialekt blev talt indtil en gennemsnitsalder af 20 år. Desuden betragtede de alle sig selv som gode repræsentanter for deres egen dialekt.

¹ Undersøgelsen som behandles i denne artikel er en del af et større projekt om perceptionen af norske dialekter. Den blev udført i samarbejde med Wilbert Heeringa og John Nerbonne fra Groningen Universitet og Jørn Alberg fra NTNU og med økonomisk støtte fra Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek, NWO.

² Optagelserne blev lavet af Jørn Alberg i samarbejde med Kristian Skarbø fra NTNU. De er tilgængelige via <http://www.ling.hf.ntnu.no> hvor man også kan finde de fonetiske transskriptioner samt oplysninger om informanternes baggrund. Jeg vil gerne takke for tilladelsen til at bruge materialet samt for Jørn Albergs hjælp under hele undersøgelsen.

Efter at undersøgelsen var udført kunne det i øvrigt konstateres at også testpersonerne var enige i dette (se sektion 3.2).

Figur 1 Kort over Norge med de 15 norske dialekter som blev brugt i undersøgelsen.



Alle dialekttalere læste den samme tekst højt, nemlig fabelen 'Nordenvinden og solen'. Denne tekst har ofte været brugt til fonetiske undersøgelser af forskellige sprog (se for eksempel *Handbook of the International Phonetic Association* (1999) hvor teksten er transskriberet fonetisk på 29 forskellige sprog).

Optagelserne blev lavet i et lydtæt optagelsesrum ved NTNU i løbet af 1999 og 2000. Oplæserne fik først forelagt den norske kildetekst. De fik lejlighed til at ændre på teksten ved at bytte ord ud eller ændre på rækkefølgen af ord hvis dette var nødvendigt for at kunne læse den på deres egen dialekt. Oplæserne blev bedt om at forestille sig at de læste teksten for en bekendt med samme dialektbaggrund som dem selv. På den måde kunne man sikre sig at udtalen og talestilen blev så naturlig og repræsentativ for dialekten som mulig.

Mikrofonen som blev brugt til optagelserne var af mærket MILAB LSR-1000, og optagelserne blev lavet i DAT-format ved hjælp af en FOSTEX D-10 Digital Master Recorder. DAT-optagelserne blev digitaliseret til wav-format ved hjælp af CoolEdit Pro.

Testpersonerne var 15 grupper elever fra den videregående skole, en gruppe fra hvert af de steder hvor de 15 dialekter i undersøgelsen blev talt (se Figur 1). Efter at eksperimenterne var blevet udført blev de testpersoner som ikke havde tilstrækkelig kendskab til den lokale dialekt udelukket fra videre analyse. Således blev kun svarene fra de testpersoner som havde boet størstedelen af deres liv på stedet brugt i analysen. I gennemsnit havde de boet 16,7 år på stedet. Ni af de 290 testpersoner (3%) sagde at de aldrig talte den lokale dialekt selv, 60% talte altid dialekt, 21% ofte og 16% sjældent. Størstedelen (83%) af

testpersonerne havde en eller to forældre som talte dialekten. Hver af de 15 testgrupper bestod af 16 til 27 testpersoner, med et gennemsnit på 19 personer. Deres gennemsnitsalder var 17,8 år, 52% var mænd og 48% var kvinder.

De 15 dialekter blev sat i tilfældig rækkefølge på et bånd. Mellem hver dialekt var der en pause på 3 sekunder. Før testpersonerne fik de 15 dialekter at høre fik de lejlighed til at vænne sig til opgaven med en ekstra dialektoptagelse (fra Stjørdal). Testpersonernes opgave var at sætte et kryds på et kort over Norge med alle fylker på det sted hvor de mente, at hver af de 15 dialekter på båndet blev talt. På denne måde var det muligt at undersøge hvor godt prøvepersonerne var i stand til at genkende dialekterne³.

Efter at lytteeksperimentet var udført blev testpersonerne bedt om at udfylde et spørgeskema med spørgsmål om deres personlige baggrund, som for eksempel dialektkendskab, alder og køn. Testpersonerne blev betalt for deres deltagelse.

3. Resultater

For at få et indtryk af hvor gode unge nordmænd er til at genkende norske dialekter, præsenteres først de overordnede resultater samt genkendelsesprocenten for hver af de 15 dialekter (sektion 3.1). Derefter vil de norske resultater blive sat i perspektiv ved at sammenligne dem med resultater fra lignende eksperimenter i Holland (sektion 3.2).

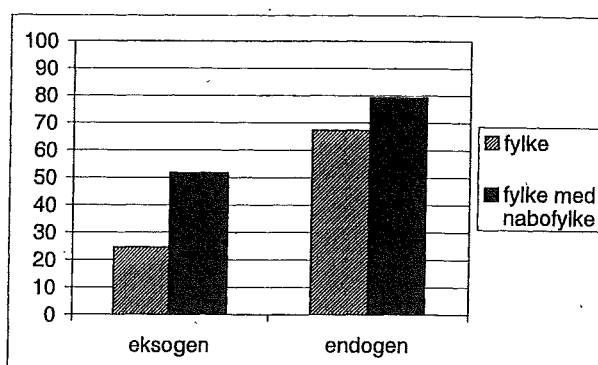
3.1 Generel genkendelse af norske dialekter

Som allerede nævnt i indledningen kan man forvente at unge nordmænd har et godt kendskab til de norske dialekter. Denne forventning baseres på det faktum at der undervises i dialektkundskab i skolerne og at dialekter er en del af dagliglivet i Norge. Således konfronteres de fleste nordmænd dagligt ikke kun med deres egen dialekt men også i stor udstrækning med dialekter fra andre dele af landet via personlige kontakter og mediernes. Gennemsnitsnordmanden har altså erfaring med forskellige dialekter, og man kan gå ud fra at han kan bruge denne erfaring til at høre på en samtalepartners sprogbrug, hvor han kommer fra.

Alle testpersoner fik til opgave at identificere de samme 15 dialekter. Det betyder at de alle hørte deres egen dialekt samt 14 andre dialekter. Man kan forvente at det er lettere at genkende ens egen dialekt end en af de andre dialekter. Af den grund skelnes der her mellem testpersoner som identificerer deres egen dialekt (endogene testpersoner) og testpersoner som identificerer de andre 14 dialekter (eksogene testpersoner).

³ Det her omtalte eksperiment udgjorde en del af en større undersøgelse, og udover at identificere dialekterne blev testpersonerne også bedt om at vurdere dialekterne på forskellige skalaer. Målet med disse andre opgaver var at få indsigt i testpersonernes holdninger til dialekterne samt deres perception af dialektafstande (Gooskens & Heeringa under forberedelse).

Figur 2 Gennemsnitlig procentdel korrekte identifikationer af fylke og fylke med nabofylker over alle 15 norske dialekter pr. lyttergruppe (eksogen og endogen).



I Figur 2 præsenteres procentdelen af korrekte identifikationer af fylket hvor dialekttalerne kommer fra for de eksogene og de endogene testpersoner. Som forventet er procentdelen høj for de endogene testpersoner (67%). De eksogene testpersoner har meget sværere ved at identificere dialekterne korrekt. Kun 25% af krydserne er placeret i det korrekte fylke. Hvis man ser nærmere på resultaterne, kan man se at mange testpersoner kun har en meget generel ide om, hvor dialekten på båndet tales. Mange af krydserne er sat i et af nabofylkerne. Når man ser på hvor stor del af krydserne blev sat i det korrekte fylke eller et af nabofylkerne, får man derfor en meget højere procentdel korrekte identifikationer, nemlig 79% for de endogene testpersoner og 52% for de eksogene testpersoner (se Figur 2). Dette betyder altså at de eksogene testpersoner har en generel ide om hvor talerne på båndet kommer fra i lidt mere end halvdelen af tilfældene. Også de endogene testpersoner har ofte svært ved at placere krydset præcist i det korrekte fylke. Selv når de hører deres egen dialekt har en del testpersoner altså kun en generel ide om hvilken del af landet taleren kommer fra, men ofte kan de ikke anvise det præcise fylke.

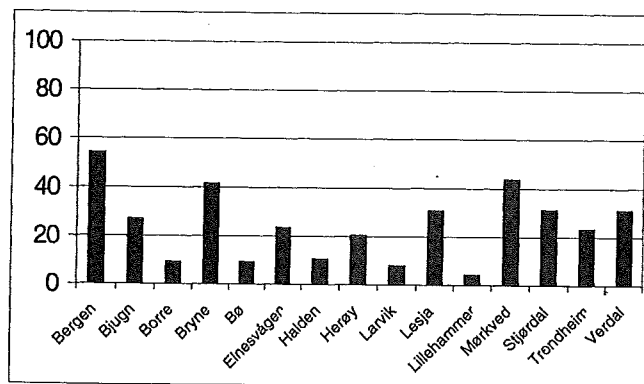
For at give et indtryk af hvor godt hver af de 15 forskellige norske dialekter er blevet genkendt, præsenteres procentdelen af korrekte identifikationer for hver af dialekterne i Figur 3. Resultaterne er gennemsnittet for alle eksogene testpersoner pr. dialekt. Det viste sig at der var temmelig store forskelle på hvor godt de forskellige dialekter genkendes af prøvepersonerne. Alle dialekter, bortset fra Lillehammer-dialekten, er blevet genkendt signifikant over chanceniveauet (5%). Gennemsnittet over alle dialekter var 24,6 (se Figur 2).

Det var især svært for testpersonerne at sætte krydset i den korrekte provins, når de hørte de 5 dialekter som tales i det sydøstlige Norge (Halden, Larvik, Borre, Bø og Lillehammer). Gennemsnittet for de 5 dialekter var kun 8,3% korrekte identifikationer. Hvis man ser nærmere på hvor de så har sat krydsene i stedet, viser det sig at de ofte har sat krydset i et af nabofylkerne. De fire sydligste dialekter er dog i 30% af tilfældene blevet placeret i de nordligere fylker Hedmark og Oppland. Testpersonerne har altså haft svært ved

at placere disse dialekter præcist og kan ofte kun høre at dialekterne tales i den sydøstlige del af Norge.

De dialekter som tales i den sydvestlige del af landet (Bergen og Bryne), og den dialekt som tales nordpå (Mørkved) har de højeste genkendelsesprocenter (henholdsvis 54,2%, 41,6% og 44%). Det lader til at disse dialekter er så velkendte eller karakteristiske, at mange testpersoner har forholdsvis let ved at placere dem korrekt. Der er heller ikke nogle systematiske forvekslinger med andre fylker.

Resten af dialekterne tales midt i Norge i området omkring Trondheim og de danner også en midtergruppe hvad genkendelsen angår. Procentdelen af korrekte identifikationer ligger mellem 20,7 og 31,4. Årsagen til de lavere procentdele er især at dialekterne fra Trondheim og Lesja ofte placeres sydligere (Trondheim i Buskerud i 12% af tilfældene og Lesja i Telemark i 11% af tilfældene).



Figur 3 Procentdel korrekte identifikationer af fylke for de 15 norske dialekter (eksogene lyttergruppe).

Der kan gives forskellige forklaringer på de ovenstående tendenser. Det er sandsynligt at der er forskel på kendskabet til de enkelte dialekter. Nogle dialekter høres måske mere end andre, f.eks. i medierne. Desuden er det også sandsynligt at nogle dialekter har visse sproglige kendetegn, såkaldte shibboleter, som gør dem mere karakteristiske end andre og derfor lettere at genkende. Et enkelt meget iøjefaldende dialektkendetegn i en dialekt kan bidrage til at testpersonerne har haft let ved at genkende denne dialekt. Det er også muligt at nogle dialekter som helhed er mere lingvistisk afvigende end andre.

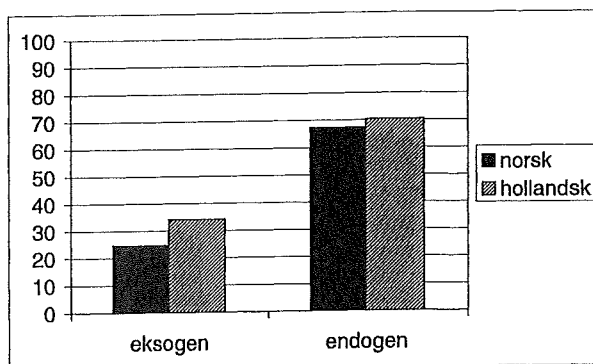
3.2 Sammenligning med genkendelsen af hollandske dialekter

I sig selv siger resultaterne i Figur 2 måske ikke så meget. Hvornår kan man sige at en befolkning er god til at genkende landets dialekter og hvad kan betragtes som en lav genkendelsesprocent? Derfor vil de norske resultater her blive sammenlignet med resultater

fra lignende resultater fra eksperimenter i Holland. Disse eksperimenter beskrives i Van Bezooijen and Gooskens 1999 og Gooskens 1997.

I de hollandske eksperimenter blev 6 dialekter⁴ (4 dialekter og 2 varieteter af standard hollandsk som det tales i Holland og Belgien) forelagt 6 testgrupper fra de samme steder som de 6 dialekter blev talt. De blev bedt om at identificere den provins som talerne kom fra. Der var 17 provinser og desuden kunne dialekterne identificeres som et af de to standardsprog. Der var altså i alt 19 svarkategorier ligesom i det norske eksperiment hvor testpersonerne skulle sætte kryds i en af de 19 fylker. Dette gør det let at sammenligne resultaterne direkte da chanceniveauet er det samme.

Figur 4 Procentdel korrekte identifikationer af fylke/provins hos norske og hollandske testpersoner pr. lyttergruppe (eksogen og endogen).



Resultaterne præsenteres i Figur 4. Hvad de endogene lyttere angår er der næsten ingen forskel på de to lande (67% korrekte identifikationer for Norge og 70% for Holland). Så evnen til at genkende ens egen dialekt er lige stor hos testpersoner fra de to lande. Hvad de eksogene testpersoner angår er der derimod en forskel på 10% korrekte genkendelser mellem de to lande. De hollandske dialekter identificeres bedre (34,8%) end de norske (24,6%). Det ser altså ud til at det er sværere for nordmænd at genkende dialekterne i deres eget land end det er for hollændere⁵.

Som allerede nævnt i indledningen har nordmænd så megen erfaring med dialekter fra forskellige dele af Norge både via personlige kontakter, via medierne og på et mere teoretisk plan via undervisning i dialektkendemærker, at man næsten kan gå ud fra at de kan betragtes som en slags dialektspecialister. Af den grund virkede det sandsynligt at nordmændene ville være gode til at placere dialekter geografisk når de hørte dem talt.

⁴ Vi kalder de hollandske sprogvarieteter dialekter selvom det måske ville være mere korrekt at tale om sprogvarieteter, eftersom også standardvarieteter er optaget i materialet.

⁵ I Gooskens 1997 sammenlignes hollandske testpersoners evne til at genkende hollandske dialekter med lignende resultater fra eksperimenter i England. Antallet af svarkategorier er større i det hollandske eksperiment end i det engelske. Det gør det lidt sværere at sammenligne resultaterne, men hvis man korregerer resultaterne for chance, viser det sig at de engelske testpersoner er endnu bedre end de hollandske til at genkende dialekter fra deres eget sprogområde.

Resultaterne af eksperimenterne var derfor uventede. I Holland konfronteres man ikke dagligt med så mange forskellige dialekter fordi man som regel kun taler dialekt med andre der taler den samme dialekt og kun i uformelle situationer, og desuden udgør dialekter ikke en del af pensum i skolen. Alligevel viste resultaterne at man er bedre til at genkende dialekterne end i Norge. I resten af denne sektion vil jeg nævne nogle forskellige forklaringer for dette uventede resultat.

Det hollandske materiale bestod af spontan tale mens det norske materiale var forelæst tekst (se sektion 2.). Flere sociolingvistiske studier har vist at dialekttalere er mere tilbøjelige til at bruge standardformer af sproget når de læser op end når de taler spontant (Labov 1972, Trudgill 1974), og dette kan resultere i at talernes herkomst bliver sværere at genkende. De norske talere fik tid til at forberede oplæsningen af teksten så de kunne læse den så naturligt som muligt på deres egen dialekt, og det er ikke unaturligt for en nordmand at tale dialekt i en formel situation. Alligevel er det muligt at situationen har haft indflydelse på talerens sprogbrug. Der er dog noget der tyder på at dette ikke har været tilfældet. Som nævnt udgjorde både de norske og de hollandske genkendelseseksperimenter en del af en større undersøgelse af perceptionen af dialekter. I en anden del af undersøgelsen blev testpersonerne bedt om at vurdere dialekterne på en skala fra 1 ('ligner egen dialekt') til 10 ('forskellig fra egen dialekt'). På den måde har jeg kunnet få et indtryk af hvor repræsentative talernes sprogbrug er for de pågældende dialekter. Testpersonernes gennemsnitlige vurdering af deres egen dialekt var næsten ens i Holland og i Norge. For de hollandske dialekter var den gennemsnitlige vurdering over alle dialekter og testpersoner 2,22 med et minimum på gennemsnitligt 1,7 for den mest repræsentative dialekt og et maksimum på gennemsnitligt 3,1 for den mindst repræsentative dialekt. For de norske dialekter var gennemsnittet 2,25 med et minimum på 1,0 og et maksimum på 3,4. Der er altså ikke grund til at formode at de forskellige genkendelsesprocenter i de to lande er et resultat af en forskel i materialets talestil.

De forskellige resultater kan eventuelt forklares med testgruppernes forskellige gennemsnitsalder. De norske testpersoner var i gennemsnit 17,8 år, mens de hollandske testpersoner var ældre (22,5 år). Det er muligt at de hollandske testpersoner præsterede bedre fordi var de var ældre og derfor havde flere års erfaring med at lytte til dialekter.

Der kan også gives en lingvistisk forklaring. Det er nemlig muligt at forskellene mellem hollandske dialekter er større end mellem norske dialekter. Dette observeres bl.a. af Kristoffersen (2000) som nævner at dialekttalere fra forskellige dele af Norge kun sjældent har problemer med at forstå hinanden. Han forklarer dette med den lille variation som findes mellem norske dialekter sammenlignet med dialekterne i andre europæiske sprog. I Holland har folk derimod ofte problemer med at forstå dialekter. Dette resulterer bl.a. i at dialekttalere taler standardsprog med folk fra andre steder i landet. I fjernsynet er det desuden ofte nødvendigt at tekste udsendelser, hvor der tales dialekt. For at bekræfte formodningen om større lingvistiske afstande i Norge end i Holland formelt sammenlignede jeg lingvistiske afstande mellem norske dialekter med de lingvistiske afstande mellem hollandske dialekter. Den metode som blev brugt til at regne de lingvistiske afstande mellem dialekterne ud var den såkaldte Levenshtein Distance metode. Ved hjælp af denne metode er det muligt at måle afstanden mellem dialekter på en objektiv måde på basis af fonetiske transskriptioner. Levenshtein afstanden er omkostningerne ved at ændre en række symboler til en anden række. Basisomkostningerne er tilføjelser, fjernelser og erstatninger. Den simpleste version af metoden er den hvor fonetiske afstand regnes ud på basis af binære

forskelle: forskellige sproglyde bidrager til en fonetisk afstand, identiske sproglyde bidrager ikke. I denne version tæller parret [a,p] som forskellige på samme måde som parret [b,p]. Vi brugte en mere følsom metode som tager højde for, at afstanden mellem parret [a,p] bør regnes for større end afstanden mellem parret [b,p]. Hvis man vil regne afstanden mellem to dialekter ud må man regne afstanden mellem et stort antal ord ud. Afstanden mellem de to dialekter er så den gennemsnitlige afstand over alle ord. Mere information om Levenshtein Distance metoden kan findes i Kruskal 1999. Vi målte afstande mellem 49 norske dialekter (hvorunder de 15 dialekter som blev brugt i undersøgelsen i denne artikel) på basis af 58 forskellige ord i teksten 'Nordenvinden og solen' som også blev brugt i eksperimentet. Til at måle afstanden mellem hollandske dialekter brugte vi fonetiske transskriptioner af 100 isolerede ord i 27 dialekter (hvoraf 6 fra den hollandske undersøgelse, se Van Bezooijen og Gooskens 1999 og Gooskens 1997) som var blevet indtalt på bånd af talere af de 27 hollandske dialekter⁶. Resultatet af de fonetiske afstandsmålinger vises i Tabel 1. Denne tabel viser at forskellene mellem de norske dialekter er mindre end mellem de hollandske dialekter. Den gennemsnitlige Levenshtein afstand er større for de hollandske dialekter (35,6) end for de norske dialekter (21,7). Det samme gælder for standarddeviationen (8,19 versus 4,4). Det er sandsynligt at i hvert fald en del af forklaringen for forskellene i procentdelen af korrekte identifikationer hos de hollandske og norske testpersoner skal findes her. Man kan forvente at dialekter er mere karakteristiske jo større lingvistiske forskelle der er mellem dem, og at de derfor bliver lettere at genkende end hvis der ikke er så store lingvistiske forskelle.

Tabel 1 *Levenshtein afstande mellem 49 norske dialekter og mellem 27 hollandske dialekter.*

	Norge	Holland
Minimum	7.82	10.94
Maksimum	35.89	55.53
Gennemsnit	21.69	36.62
standard deviation	4.23	8.18

En sidste årsag til forskelle mellem nordmændenes og hollændernes evne til at genkende dialekterne i deres eget land som jeg vil omtale, har at gøre med den geografiske situation i de to lande. Som bekendt er Holland et fladt land uden naturlige hindringer i form af bjerge og floder. Dets befolkning er temmeligt regelmæssigt fordelt over hele landet. Dette er i skarp kontrast med Norge med dets høje fjelde og mange fjorde som har gjort det meget vanskeligt at rejse fra sted til sted. Disse geografiske forskelle reflekteres tydeligt i forholdet mellem lingvistiske og geografiske afstande mellem dialekterne i de to lande. Hvis man regner korrelationen mellem de lingvistiske Levenshtein afstande og de geografiske afstande

⁶ Optagelserne og transskriptionerne er lavet af Dr. Renée van Bezooijen, Nijmegen Universitet. Jeg takker hende for tilladelsen til at bruge en del af materialet til formålet. Jeg havde ikke egnede transskriptioner af de engelske dialekter så det er ikke muligt at inddrage de engelske dialekter i sammenligningen.

ud, får man en høj korrelation i Holland ($r = .66$, baseret på 350 dialekter) men en noget lavere korrelation i Norge ($r = .37$ baseret på 47 dialekter). Dette reflekterer den omstændighed at det ikke giver et realistisk billede af de geografiske afstande i Norge at regne afstandene ud i fugleflugtslinje. Forekomsten af fjelde resulterer ofte i at man må rejse en stor omvej for at komme til et sted som i lige linje måske ligger ganske nært. Disse forhold har formodentligt haft stor indflydelse på spredningen af dialekterne gennem historien. I modsætning til Holland er der derfor kun en svag korrelation mellem lingvistiske afstand og geografiske afstand mellem dialekterne i Norge. Det er sandsynligt at dette gør det sværere for testpersonerne at placere dialekterne korrekt på et kort over Norge. Nordmændene har en grov ide om hvor dialekter tales, men kan ikke placere dem præcist. Hollænderne har større støtte af geografisk kendskab når de skal placere en dialekt. F.eks. tales en dialekt som lyder meget afvigende som regel også langt væk.

4. Konklusion

Imod alle forventninger viste resultaterne fra den undersøgelse som der rapporteres om her at (unge) nordmænd ikke er så bevidste om forskellige norske dialekters geografiske tilhørsforhold som man kunne forvente på baggrund af den specielle dialektsituation i Norge. Resultaterne viste at der er stor forskel på hvor godt forskellige dialekter genkendes, og at gennemsnittet over alle dialekter er lavt. Dette indtryk forstærkes når der sammenlignes med resultater fra et lignende eksperiment med hollandske dialekter. Der blev givet forskellige lingvistiske og ikke-lingvistiske forklaringer på disse resultater. På visse punkter er materialet som er brugt til eksperimenterne i de to lande ikke sammenligneligt. Det er f.eks. svært at vurdere hvor stor indflydelse forskel i talestil og testpersonernes alder har haft på resultaterne. Der ser ud til at være en sammenhæng mellem lingvistisk afstande mellem dialekterne og procentdel korrekte identifikationer. Jo større lingvistiske forskelle mellem dialekterne der er indenfor et sprogområde jo flere dialektkendemærker er der i de enkelte dialekter som testpersonerne kan basere deres identifikation på.

Når man ser på korrelationen mellem geografiske afstande og lingvistiske afstande i et land ser der også her ud til at være en sammenhæng med hvor godt testpersonerne har identificeret dialekterne. Hvis korrelationen er lav, som det er tilfældet i Norge, er det sandsynligvis sværere for testpersonerne at genkende dialekterne, fordi de har mindre støtte i deres geografiske kendskab. De diffuse geografiske forhold har måske også haft indflydelse på holdningen til dialekterne i befolkningen. På en eller anden måde lever dialekternes geografiske tilhørsforhold måske mindre stærkt i folks bevidsthed end i Holland netop fordi der ikke er så stærk en relation mellem lingvistiske og geografiske afstande. Desuden er folk så vant til at høre dialekter i alle mulige situationer at de måske knap nok lægger mærke til hvilken dialekt en samtalepartner taler. I Holland vil man altid prøve at høre hvor en dialekttalende person kommer fra hvis man bliver konfronteret med en sådan person, f.eks. via fjernsyn eller radio. Dette gør man netop fordi man ikke dagligt hører dialekter fra andre dele af landet. Det som så ud til at være i nordmændenes fordel, viser sig således måske netop at være en ulempe for udviklingen af deres evne til at genkende dialekter.

Som nævnt kan man gå ud fra at nogle dialekter har flere stereotype kendemærker end andre og at testpersoner bruger disse kendemærker når de identificerer dialekter. Det er interessant at undersøge hvilken rolle forskellige lingvistiske kendemærker spiller for genkendelsen af dialekter. Intonationen bliver ofte nævnt som det måske vigtigste sproglige

kendemærke for genkendelsen af norske dialekter (se for eksempel Sandøy 1991, Hognestad 1999). I en anden del af det større projekt som undersøgelsen i denne artikel udgør en del af, er intonationens rolle for identificeringen af de 15 norske dialekter blevet undersøgt. Resultaterne af denne undersøgelse vil blive præsenteret indenfor den nærmeste fremtid (Gooskens under forberedelse).

Litteraturliste

- Gooskens, C. 1997: On the role of prosodic and verbal information in the perception of Dutch and English language varieties. Doktorafhandling, Nijmegen Universitet, Holland.
- Gooskens, C. under forberedelse: How well can Norwegians identify their dialects?
- Gooskens, C. & W. Heeringa under forberedelse: Perceptive evaluation of Levenshtein dialect distance measurements using Norwegian dialect data.
- International Phonetic Association 1999: *Handbook of the International Phonetic Association : a guide to the use of the International Phonetic Alphabet*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hognestad, J. K. 1999: Nye toner? Språklig tonalitet i talemålsundervisningen. *Norsklæreren* 1.
- Jahr, E. H. 1990: Dialekter og dialektbruk i Norge. E.H. Jahr (red.): *Den store Dialektboka*. Oslo: Novus.
- Kristoffersen, G. 2000: *The phonology of Norwegian*. Oxford: Oxford University Press.
- Kruskal, J.B. 1999: An overview of sequence comparison. D. Sankoff & J. Kruskal (red.): *Time Warps, String edists, and Macro molecules; The Theory and Practice of Sequence Comparison*. Stanford: CSLI, pp. 1-44.
- Labov, W. 1972: *Sociolinguistic patterns*. Oxford: Basil Blackwell.
- Sandøy, H. 1991: *Norsk dialektkunnskap*. Oslo: Novus Forlag.
- Skjekkeland, M. 1997: *Dei norske dialektane. Tradisjonelle særdrag i jamføring med skriftmåla*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Torp, A., B.H. Dahl & I. Lundebj 1993: *Språklinjer: lærebok for den videregående skolen*. Oslo: Norsk Undervisningsforlag.
- Trudgill, Peter 1974: *The social differentiation of English in Norwich*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Van Bezooijen, R. & C. Gooskens 1999: Identification of language varieties. The contribution of different linguistic levels. *Journal of language and social psychology*, 18 (1), 31-48.

Charlotte Gooskens
Groningen Universitet
Skandinavisk afdeling
Postbus 716
NL-9700 AS Groningen
c.s.gooskens@let.rug.nl